

RAPORT ROCZNY 2022

Hania Kmieć / Pogotowie Graficzne

FUNDACJA
NA RZECZ
Kobiet
I PLANOWANIA
RODZINY

SPIS TREŚCI

PODSUMOWANIE ROKU 2022	4
DZIAŁALNOŚĆ RZECZNICZA I MONITORING W KRAJU	6
Wokół (prawa do) aborcji	6
Rocznica wejścia w życie pseudowyroku TK ws. aborcji.....	6
Światowy Dzień Bezpiecznej Aborcji	6
<i>Legalna aborcja. Bez kompromisów</i>	6
Wokół (prawa do) opieki ginekologicznej.....	7
Współpraca z Rzecznikiem Praw Obywatelskich	7
Manifest „Jakiej opieki ginekologicznej potrzebujemy i żądamy”	7
„Rejestr ciąży”	7
Dostęp do antykoncepcji	7
Wokół zagrożeń dla praw reprodukcyjnych i seksualnych	7
Projekt Fundacji Życie i Rodzina	7
Lex Czarnek	8
DZIAŁALNOŚĆ RZECZNICZA ZA GRANICĄ	9
Organizacja Narodów Zjednoczonych	9
Rada Praw Człowieka w Genewie (HRC).....	9
Komisja ds. Statusu Kobiet (CSW).....	11
Komitet przeciwko Torturom (CAT).....	11
Inne organa ONZ.....	11
Unia Europejska	11
Parlament Europejski.....	11
Rada Unii Europejskiej	12
Prezydencja Francji w UE.....	12
Rzecznictwo na rzecz prawa i zdrowia reprodukcyjnego kobiet i dziewcząt z Ukrainy, które znalazły się na terytorium Polski wskutek wybuchu wojny w Ukrainie	13
Inne	15
DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA	16
Litygacja strategiczna.....	16
Listy otwarte, opinie prawne i raporty	16
Poradnictwo i działalność interwencyjna	17
Szkolenia i warsztaty.....	17
DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA I WYDAWNICZA	18
Publikacje informacyjno-edukacyjne.....	18

Ulotka o zdrowiu reprodukcyjnym dla Ukrainek, które przyjechały do Polski po 24 lutego 2022 r.....	18
Broszury FEDERY przetłumaczone na języki ukraiński i rosyjski	18
Ulotka o dostępie do zdrowia reprodukcyjnego w Polsce dla uchodźczyń i migrantek w procedurze uchodźczej (niebędących obywatelkami Ukrainy)	18
Projekty i wydarzenia	18
Audycja #CałegoCiała w Radiu Kapitał.....	19
Wydarzenia online	19
DZIAŁALNOŚĆ PORADNICZA I WSPARCIE KOBIET	21
Telefon Zaufania	21
Poradnictwo w zakresie opieki ginekologicznej	21
Poradnictwo dla uchodźczyń z Ukrainy	22
DZIAŁALNOŚĆ W INTERNECIE I WSPÓŁPRACE	23
Strony WWW	23
Media społecznościowe.....	23
Biuletyn „Mam Prawo”	23
WIELKA KOALICJA ZA RÓWNOŚCIĄ I WYBOREM.....	25
Wybrane działania rzecznicze.....	25
Wybrane działania monitorujące	26
Działania edukacyjne	26
Działania integracyjne i proaktywistyczne.....	27
IV Zjazd WKRW	27
Inne	28
ASTRA NETWORK	29
Wojna w Ukrainie	29
Zjazd organizacji członkowskich i powstanie Deklaracji Warszawskiej	30
Rzecznictwo regionalne	31
Biuletyn.....	32
SPONSORZY	33

PODSUMOWANIE ROKU 2022

Miniony rok już zawsze kojarzyć się będzie z początkiem największego od lat konfliktu zbrojnego w Europie. Agresja rosyjska na Ukrainę zmieniła życia nas wszystkich, da się ją odczuć w praktycznie każdym aspekcie codzienności. Wpłynęła także na naszą pracę. Od wybuchu wojny, w FEDERZE świadczymy wsparcie w dostępie do świadczeń z zakresu zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego także dla uchodźczyń wojennych. W ekspresowym tempie zbudowałyśmy nie tylko system wsparcia w Polsce, ale też organizowałyśmy międzynarodową pomoc finansową i humanitarną dla uciekinierek wojennych szukających schronienia w różnych krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Dwa tygodnie po rosyjskiej napaści na Ukrainę, naszą działalność odrobinę rozjaśniła przełomowa wiadomość. Światowa Organizacja Zdrowia wydała nowe wytyczne dotyczące opieki okołaborcyjnej, po raz pierwszy wprost stwierdzając, że tabletki aborcyjne nie tylko są bezpieczne, ale stanowią preferowaną metodę aborcyjną w pierwszym trymestrze ciąży. Dzięki temu mogłyśmy uspokoić setki zgłaszających się do nas kobiet, w tym uchodźczyń wojennych, i zapewnić im jeszcze lepsze wsparcie.

Mimo tego, miniony rok to także śmierci kolejnych kobiet. Agnieszka z Częstochowy i Marta z Katowic zmarły w szpitalach, w których powinny były otrzymać rzetelną opiekę. Niosąc w sobie wspomnienie o nich, co dzień robiliśmy wszystko, by prawo antyaborcyjne nie zbierało jeszcze większego żniwa. Prowadziłyśmy także sprawę Mariny z Warszawy, która – okłamana przez lekarza – prawie zmuszona została do urodzenia płodu pozbawionego czaszki. Po naszej interwencji aborcję wykonano. Nie skończyłyśmy jednak na tym – reprezentujemy Marinę przed Rzecznikiem Praw Pacjenta, planujemy kolejne kroki. Broniliśmy i bronimy każdej, której prawa zostały naruszone.

By lepiej poznać skalę łamania prawa dostępu do antykoncepcji w Polsce, rozpoczęłyśmy też projekt monitorujący dostęp do zakładania wkładek domacicznych w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia. Monitoring cieszy się ogromnym zainteresowaniem zarówno kobiet, jak i mediów. Dziś wiemy już, że kolejne pisma do Ministerstwa Zdrowia oraz szeroka akcja promocyjna projektu wzmacniają asertywność pacjentek, wpływają też na poprawę praktyk lekarzy i lekarek z całego kraju.

Coraz więcej osób ze środowiska medycznego, choć często po cichu, wyraża niezgodę na skrajne ograniczenia, jakie nakłada na praktykowanie ich zawodów ustawa antyaborcyjna. W 2022 roku nie powstrzymało to jednak fundamentalistów przed podejmowaniem kolejnych prób dalszego zaostrzania nieludzkich przepisów. W grudniu minionego roku, Kaja Godek złożyła w Sejmie projekt mający zakazać nawet informowania o możliwościach przeprowadzenia aborcji. Natychmiast przygotowaliśmy komentarz i analizę prawną, a już niedługo zajmiemy się zwalczaniem prowadzonej przez fundację Kai Godek dezinformacji i – nie boimy się tego powiedzieć – zamachu na prawa człowieka.

Nieustająco walczyłyśmy też o rzetelną edukację seksualną. Grupa Ponton przez cały rok działała pełną parą. Edukatorki Pontonu prowadziły kampanie i warsztaty, odpowiadały na pytania młodzieży, organizowały webinaria i szkolenia, wspierały także w dostępie do

wiedzy młodzież ukraińską. Ponton zabierał głos m. in. w sprawie niesławnych projektów Lex Czarnek i Lex Czarnek 2.0, nagłaśniając ich szkodliwość i mobilizując do aktywnego sprzeciwu kolejne osoby w kraju.

W rok 2023 wchodzimy silne, pewne siebie i swojej pracy. Będziemy dalej wspierać w dostępie do aborcji, działać na rzecz liberalizacji prawa antyaborcyjnego i poprawy jakości opieki zdrowotnej, edukować, walczyć z fundamentalistami. Dziś zaś przedstawiamy owoce naszej wytężonej pracy z roku 2022 i działamy dalej.

DZIAŁALNOŚĆ RZECZNICZA I MONITORING W KRAJU

Wokół (prawa do) aborcji

Rocznica wejścia w życie pseudowyroku TK ws. aborcji

22 października minęły dwa lata od ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego Julii Przyłębskiej zakazującego przerywania ciąży z powodów embriopatologicznych. Z tej okazji opublikowaliśmy [podsumowanie](#) naszych działań rzeczniczych i pomocowych.

Światowy Dzień Bezpiecznej Aborcji

Z okazji 28 września wystosowaliśmy dwa apele:

- [do lekarzy i lekarek ginekologii,](#)
- [do lekarzy i lekarek psychiatrii.](#)

Legalna aborcja. Bez kompromisów

Wynik zbiórki podpisów pod projektem LABK w biurze FEDERY, luty 2022.

W lutym Obywatelski Komitet Inicjatywy Ustawodawczej "Legalna Aborcja. Bez Kompromisów" ogłosił zakończenie zbiórki podpisów pod projektem ustawy. Biuro FEDERY było jednym z kilku miejsc, do którego, przez miesiąc, z całej Polski, jak również

z zagranicy, spływały karty z podpisami obywaterek i obywateli popierających ustawę LABK.

W czerwcu odbyło się pierwsze czytanie projektu w Sejmie RP. Tuż przed nim opublikowaliśmy [apel](#) do posłanek i posłów.

Wokół (prawa do) opieki ginekologicznej

Współpraca z Rzecznikiem Praw Obywatelskich

W styczniu przekazaliśmy Rzecznikowi Praw Obywatelskich informację o niepokojącej praktyce szpitali wobec kobiet, które zgłaszają z małowodziem lub bezwodziem. W reakcji na naszą informację, Biuro RPO zapytało Narodowy Fundusz Zdrowia i Rzecznika Praw Pacjenta o skalę tego procederu.

W grudniu przedstawicielka FEDERY uczestniczyła w spotkaniu z RPO w ramach inicjatywy #NaszRzecznik, podczas którego postulowała o podjęcie działań w kwestii uchylania się przez szpitale w Polsce od respektowania zaświadczeń o zagrożeniu dla zdrowia psychicznego uprawniających do aborcji ciąży z wadami płodu, z którymi zgłaszają się pacjentki.

Manifest „Jakiej opieki ginekologicznej potrzebujemy i żądamy”

W lutym opublikowaliśmy [manifest](#) jako komentarz FEDERY po śmierci kolejnej pacjentki w ciąży, Agnieszki z Częstochowy. Tekst spotkał się z zarzutami ze strony środowiska lekarskiego, na które odpowiedzieliśmy publikując [apel](#) do ginekologów i ginekolożek.

„Rejestr ciąży”

Na początku czerwca napisaliśmy [komentarz](#) w sprawie wejścia w życie tzw. „rejestru ciąży”.

Dostęp do antykoncepcji

W kwietniu opublikowaliśmy [wyniki](#) pierwszego etapu naszego ogólnopolskiego monitoringu realizacji gwarantowanego w ramach ubezpieczenia w Narodowym Funduszu Zdrowia świadczenia medycznego założenia/zdjęcia antykoncepcyjnej wkładki wewnątrzmacicznej. Pierwsze wyniki dotyczyły Warszawy, przez kolejne miesiące roku pracowaliśmy nad sprawdzaniem placówek medycznych w całym województwie mazowieckim.

Wokół zagrożeń dla praw reprodukcyjnych i seksualnych

Projekt Fundacji Życie i Rodzina

W październiku [zareagowaliśmy](#) na informację, że fundacja Kai Godek rozpoczęła zbiórkę podpisów pod kolejnym antyaborcyjnym projektem ustawy, tym razem mającym

zakazać informowania o przerywaniu ciąży. Następnie opublikowaliśmy [opinię prawną](#) na temat projektu, przygotowaną przez Zespół Prawny FEDERY.

Lex Czarnek

W grudniu [zaapelowaliśmy](#) do Prezydenta RP o odrzucenie przyjętej przez Sejm nowelizacji prawa oświatowego, tzw. Lex Czarnek 2.0.

DZIAŁALNOŚĆ RZECZNICZA ZA GRANICĄ

27 stycznia minął rok od daty wejścia w życie pseudowyroku nielegalnego Trybunału J. Przyłębskiej zakazującego aborcji embriopatologicznej. Poza zmianą akcentów w pracy interwencyjnej Federacji, wpłynęło to też znacznie na zacieśnienie sojuszy międzynarodowych i szukanie wsparcia dla Polek w dostępie do aborcji w innych państwach. We wrześniu 2022 r. minął też rok od śmierci pierwszej ujawnionej publicznie ofiary wyroku TK oraz dowiedzieliśmy się o innych kobietach, które straciły życie wskutek tego nieludzkiego orzeczenia polityków w togach. [Artykuł](#) koordynatorki rzecznictwa międzynarodowego FEDERY został opublikowany w Euobserver w rocznicę wejścia w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego zakazującego aborcji w Polsce.

23 czerwca 2022 r. Sejm RP odrzucił w pierwszym czytaniu projekt ustawy liberalizującej aborcję „Legalna aborcja. Bez kompromisów”. 265 parlamentarzystów było za odrzuceniem, 175 parlamentarzystów było przeciwko podczas gdy 4 wstrzymało się od głosu.

Oczywiście istotną zmianę w naszej pracy, również pod względem strategii oraz sojuszków międzynarodowych, stanowił atak Rosji na Ukrainę i przybycie na stałe lub tymczasowo do Polski kilku milionów kobiet z dziećmi, kobiet które podobnie jak Polki padły ofiarą chorego systemu ochrony zdrowia, zwłaszcza w sektorze zdrowia reprodukcyjnego i systemu ochrony przeciw przemocą ze względu na płeć.

O tych i wielu innych bieżących wydarzeniach FEDERA informowała naszych licznych partnerów międzynarodowych, w tym od [lipca 2022](#) publikujemy comiesięczne podsumowanie wydarzeń z Polski z zakresu praw reprodukcyjnych i działań ruchów antygenderowych na anglojęzycznej stronie FEDERY.

W minionym roku FEDERA uzyskała również niezliczone dowody wsparcia i solidarności z całego świata w związku z sytuacją doświadczaną przez Polki a po wybuchu wojny także przez uchodźczynie z Ukrainy i innych państw w dostępie do usług zdrowia reprodukcyjnego.

Także w 2022 r., w czerwcu amerykański Sąd Najwyższy uchylił prawie 50-letni precedens w sprawie Roe v. Wade, który gwarantował Amerykankom konstytucyjne prawo do aborcji. FEDERA opublikowała [stanowisko](#) w sprawie tej decyzji, a następnie dłuższy [tekst](#) analizujący jej przyczyny i skutki. Brałyśmy również udział w akcjach solidarnościowych razem z innymi organizacjami w Polsce i za granicą.

Organizacja Narodów Zjednoczonych

Rada Praw Człowieka w Genewie (HRC)

- [49. sesja Rady Praw Człowieka](#) (marzec 2022): [stanowisko](#) FEDERY dotyczyło zwiększania zagrożeń dla praw reprodukcyjnych i seksualnych w związku z

kryzysem humanitarnym wywołanym przez napaść Federacji Rosyjskiej na Ukrainę.

➤ 50. sesja Rady Praw Człowieka (czerwiec 2022)

[Stanowisko](#) FEDERY odczytane zostało w ramach debaty z Grupą Roboczą ONZ ds. przeciwdziałania dyskryminacji wobec kobiet w kontekście dyskusji nad aktywizmem młodych kobiet i problemów z jakimi się borykają. Zwróciliśmy uwagę, że również w Polsce młode organizacje feministyczne działają w bardzo wrogim otoczeniu, zaś aktywizm aborcyjny obarczony jest ryzykiem kryminalizacji.

➤ 51. sesja Rady Praw Człowieka (wrzesień 2022)

Tym razem [stanowisko](#) FEDERY dotyczyło konieczności zapewnienia dostępu do usług zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego dla osób, które doświadczyły przemocy seksualnej. FEDERA żądała między innymi usunięcia barier w dostępie do antykoncepcji awaryjnej i aborcji w przypadkach ciąż pochodzących z gwałtu.

➤ Raport FEDERY w ramach Universal Periodic Review

FEDERA wraz z Sexual Rights Initiative, organizacją partnerską w Genewie złożyła do Rady Praw Człowieka ONZ [raport](#) na temat stanu nieprzestrzegania praw reprodukcyjnych i seksualnych w Polsce na czwarty powszechny okresowy przegląd (Universal Periodic Review) realizacji zobowiązań Polski w zakresie praw człowieka, który odbył się w listopadzie 2022 r. Nasz raport koncentruje się na naruszeniach praw reprodukcyjnych kobiet w Polsce i odnosi się do skutków wprowadzonego w listopadzie 2020 r. praktycznie całkowitego zakazu aborcji w Polsce. W raporcie opisujemy również bariery w dostępie do antykoncepcji, demonizowanie i zaniedbania w dostępie do wszechstronnej edukacji seksualnej oraz obciążenia organizacji pozarządowych w zapewnieniu pomocy w dostępie do usług i informacji w tej dziedzinie.

W listopadzie 2022 r. odbył się przegląd Polski w ramach UPR i Polska otrzymała [rekomendacje](#) dotyczące zdrowia i praw reprodukcyjnych od 17 państw. Tak liczne rekomendacje są także wynikiem rzecznictwa FEDERY i nawiązanych kontaktów z państwami zaangażowanymi w działania na rzecz praw reprodukcyjnych w ONZ.

➤ W ramach współpracy z organizacjami prawnoczęłowieczymi zrzeszonymi w koalicji Sexual Rights Initiative w Genewie, FEDERA jest częścią *#emptychairs campaign* i w 2022 r. brała aktywny udział w licznych działaniach i konsultacjach na rzecz tej kampanii, której celem jest radykalna reforma systemu praw człowieka ONZ, zaczynając od Rady Praw Człowieka z aspiracją przybliżenia tej skomplikowanej maszyny do zwykłego człowieka w każdym miejscu na świecie.

Komisja ds. Statusu Kobiet (CSW)

W ramach CSW66 na zaproszenie [RFSU](#) (Stowarzyszenie ds. Edukacji Seksualnej) koordynatorka ds. rzecznictwa międzynarodowego FEDERY wzięła udział w zdalnej konferencji na temat autonomii cielesnej, podczas której podzieliła się polskim doświadczeniem na polu walki o prawo do aborcji obok organizacji z Irlandii i Argentyny.

Komitety przeciwko Torturom (CAT)

W styczniu 2022 r. FEDERA złożyła [raport](#) do oenietowskiego Komitetu przeciwko Torturom (CAT) w ramach List of Issues, rozpoczynającego ósmy cykl sprawozdawczy Polski przed tym Komitetem. W naszym raporcie opisujemy sytuację w Polsce w świetle uporczywych naruszeń praw reprodukcyjnych kobiet. Uważamy, że w niektórych przypadkach traktowanie kobiet poprzez odmowę im dostępu do aborcji stanowi torturę lub inne niehumanitarne i poniżające traktowanie zaś obowiązujące w Polsce prawo antyaborcyjne prowadzi do śmierci kobiet.

Inne organa ONZ

FEDERA utrzymuje bieżący kontakt z ekspertami ONZ działającymi na rzecz poprawy sytuacji kobiet także w zakresie dostępu do praw reprodukcyjnych i seksualnych i edukacji seksualnej (w tym Grupą Roboczą w sprawie przeciwdziałania dyskryminacji wobec kobiet i dziewcząt, WGDW) oraz z komitetem monitorującym wykonanie konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW).

Unia Europejska

Parlament Europejski

FEDERA posiada solidne relacje z członkami i członkiniami Parlamentu Europejskiego z Polski i innych państw członkowskich należących do progresywnych frakcji, którzy działają w PE na rzecz praworządności, praw kobiet, w tym prawa do aborcji i innych praw reprodukcyjnych. W ostatnich trzech latach PE był bardzo aktywny w odniesieniu do degradacji rządów prawa i praw kobiet w Polsce i przyjął dwie rezolucje na temat prawa do aborcji w Polsce i jedną ogólnie na temat zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego. W maju z inicjatywy komisji FEMM, Parlament Europejski przyjął rezolucję o wpływie wojny na kobiety, podkreślającej konieczność dostępu do usług zdrowia reprodukcyjnego w kontekście przemocy wobec kobiet stanowiącej broń wojenną w kryzysie humanitarnym.

W roku 2022 komisje LIBE, FEMM, AFCD Parlamentu Europejskiego zorganizowały łącznie dwie misje w Polsce. FEDERA brała aktywny udział w spotkaniach z członkami i członkiniami obu delegacji, konsekwentnie zwracając uwagę na związek pomiędzy wpływem kryzysu praworządności na pogarszającą się sytuację kobiet w Polsce.

W listopadzie miało miejsce [wysłuchanie](#) FEDERY podczas połączonego posiedzenia Komisji Praw Kobiet i Równouprawnienia (FEMM) oraz Komisji Wolności Obywatelskich,

Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (LIBE). Nasze przedstawicielki przedstawiły konsekwencje wprowadzenia faktycznego zakazu aborcji w Polsce wyrokiem TK z października 2020 r. W wysłuchaniu wzięły także udział Jolanta Budzowska, radczyni prawna prowadząca sprawę Izabeli z Pszczyny oraz Barbara Skroboł, szwagierka Izabeli.

Wysłuchanie FEDERY przed komisjami FEMM i LIBE w Parlamencie Europejskim, listopad 2022.

W październiku koordynatorka rzecznictwa międzynarodowego wzięła udział w panelu dyskusyjnym PES Women w Berlinie (Europejskiej Partii Socjalistycznej, frakcji praw kobiet). Spotkanie odbywało się pod hasłem *#MakeHerCount in the Times of Crisis*. Na konferencji obecna była komisarka Komisji Europejskiej Helena Dalli. Dyskusja dotyczyła praw kobiet i sytuacji kobiet w Polsce w kontekście kryzysu humanitarnego.

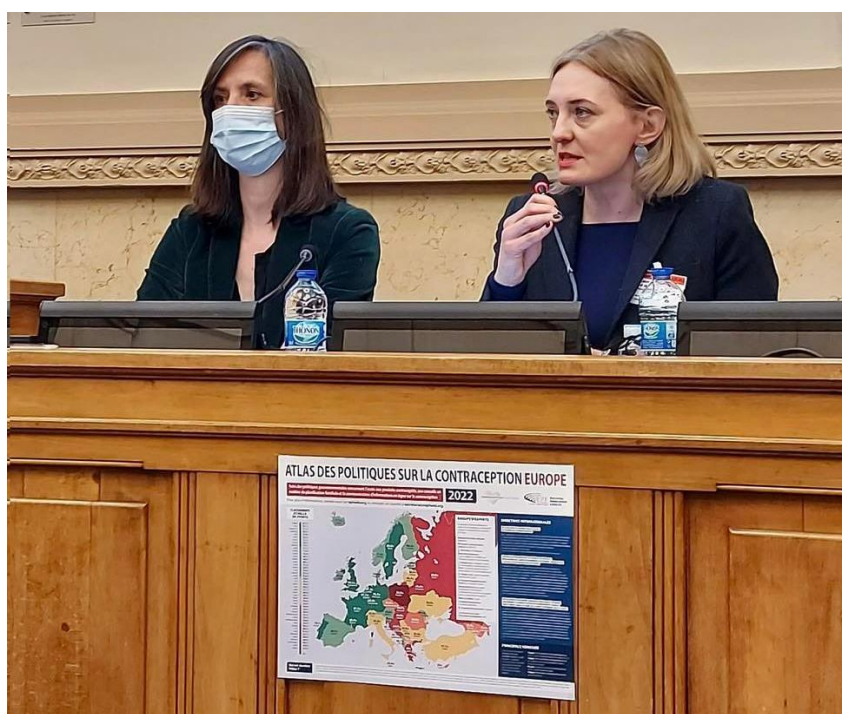
Rada Unii Europejskiej

W lutym miało miejsce [wysłuchanie Polski z art. 7 TUE](#) przez Radę ds. Ogólnych UE w ramach procedury zainicjowanej przez Komisję Europejską w 2017 r. w odpowiedzi na naruszenia praworządności w Polsce. FEDERA podjęła szereg działań rzeczniczych w związku z tym wysłuchaniem, wzywając państwa członkowskie UE do uwzględnienia coraz bardziej dotkliwych naruszeń praw fundamentalnych, wynikających także z braku dostępu do praw i usług zdrowia reprodukcyjnego, w tym odbyła liczne rozmowy z przedstawicielami państw członkowskich w Brukseli oraz spotkania z przedstawicielami ambasad kilku państw, w tym Francji, sprawującej obecnie Prezydencję w UE.. Wśród podjętych działań wraz z innymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w Polsce i organizacjami europejskimi wysłany został wspólny [list](#) zawierający informacje o sytuacji praw człowieka w Polsce i nasze postulaty do ministrów państw członkowskich UE.

Prezydencja Francji w UE

W pierwszej połowie 2022 r. FEDERA uczestniczyła w spotkaniach z ambasadą Francji w Polsce i z politykami w Paryżu.

W marcu na zaproszenie francuskiego Planning Familial i European Parliamentary Forum for Sexual & Reproductive Rights, koordynatorka rzecznictwa międzynarodowego wzięła udział w debacie odbywającej się w Parlamencie Francuskim na temat praw reprodukcyjnych i seksualnych w kontekście sprawowanej przez Francję Prezydencji w Unii Europejskiej, z udziałem deputowanego Parlamentu Francuskiego Guillaume'a Gouffier-Cha i deputowanej Albane Gaillot, ministra Clémenta Beaune'a i ministru Élisabeth Moreno oraz przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego.

Urszula Gryczuk podczas debaty w Parlamencie Francji, marzec 2022.

W lipcu koordynatorka do spraw rzecznictwa międzynarodowego FEDERY opowiedziała o rzeczywistości aborcyjnej w Polsce i pokazała związek pomiędzy dogorywającymi rządami prawa w Polsce a brakiem dostępu do aborcji i ciągłymi zakusami rządzących do ukrócenia naszych praw w ramach konferencji na temat zagrożeń dla praworządności w Polsce, na Węgrzech i Francji. Zaproszenie do udziału w okrągłym stole w Paryżu FEDERA otrzymała od FIDH - International Federation for Human Rights i Ligue des droits de l'Homme.

Rzecznictwo na rzecz prawa i zdrowia reprodukcyjnego kobiet i dziewcząt z Ukrainy, które znalazły się na terytorium Polski wskutek wybuchu wojny w Ukrainie

FEDERA od samego początku wojny przede wszystkim zorganizowała dostęp do informacji (także w j. ukraińskim i rosyjskim) w zakresie zdrowia reprodukcyjnego i rozszerzyła w pełni swoje usługi na osoby uchodźcze z Ukrainy i migrantki z innych państw. Zostały przygotowane ulotki na temat dostępu do usług reprodukcyjnych i dróg

wsparcia w tym zakresie w j. ukraińskim i rosyjskim oraz broszury tematyczne dotyczące m.in. antykoncepcji awaryjnej, aborcji farmakologicznej i dojrzewania dla nastolatków.

Natomiast w sferze działań międzynarodowych, FEDERA brała udział w spotkaniach koordynowanej przez Komisarza ONZ ds. Uchodźców grupy organizacji działających na rzecz praw kobiet w Polsce (przeciwdziałania przemoc oraz świadczących usługi zdrowia reprodukcyjnego, GBV WG) razem z agencjami tematycznymi ONZ, organizacjami humanitarnymi z Polski i z zagranicy. W ramach przynależności do tej grupy, FEDERA brała udział w szkoleniach z zakresu kontekstu polskiego w dostępie do praw reprodukcyjnych oraz seksualnych oraz spotkaniach współorganizowanych przez Światową Organizację Zdrowia dotyczących między innymi wspierania ofiar przemocy seksualnej w dostępie do usług zdrowia reprodukcyjnego.

Krystyna Kacpura i Kamila Ferenc podczas wizyty w Centrum Wsparcia Uchodźców w Rzeszowie, październik 2022.

Aby odpowiedzieć na potrzeby zdrowia reprodukcyjnego osób z Ukrainy, FEDERA zawiązała nowe koalicje i realizuje nowe projekty wsparcia uchodźczyń z innymi organizacjami działającym w tej dziedzinie, w tym między innymi projekt z CARE International, Plan International, International Rescue Committee. Razem z tymi organizacjami FEDERA uczestniczy w różnych akcjach rzeczniczych i wsparcia dla uchodźczyń z Ukrainy znajdujących się w Polsce.

Razem z organizacjami partnerskimi działającymi na rzecz dostępu kobiet do usług zdrowia reprodukcyjnego w sytuacji wojny w Ukrainie, FEDERA była sygnatariuszką licznych apeli w sprawie zagrożeń dla kobiet i dziewczyn wynikających z wojny, na przykład [apelu](#) organizacji społecznych zainicjowanego przez Center for Reproductive Rights w sprawie wpływu wojny w Ukrainie na prawa i zdrowie seksualne i reprodukcyjne kobiet i dziewczyn z Ukrainy.

Wraz z Center for Reproductive Rights i innymi organizacjami prawnokobietnymi z państw sąsiadujących z Ukrainą, FEDERA realizuje [projekt pomocy uchodźczyniom z Ukrainy](#). Projekt ten ma na celu udokumentowanie doświadczeń dorosłych uchodźczyń z Ukrainy i z innych krajów w Polsce, które potrzebują dostępu do usług zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz usług wsparcia w zakresie przemocy ze względu na płeć. Zbieramy informacje o potrzebach dorosłych uchodźczyń w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz w odniesieniu do doświadczenia przemocy oraz o barierach, jakie mogą one napotkać w dostępie do usług z tego zakresu.

Inne

- W kwietniu na zaproszenie europarlamentarzystki Malin Björk członkini naszego zespołu pojechała do Szwecji, gdzie odwiedziła klinikę działającą na rzecz zdrowia seksualnego i psychicznego młodzieży oraz spotkała się z lokalnymi aktywistkami i aktywistami oraz osobami związanymi ze szwedzką Lewicą, a głównymi tematami były aborcja, prawa kobiet w Polsce i sytuacja uchodźczyń z Ukrainy.

Antonina Lewandowska (druga z prawej) oraz Malin Björk (pierwsza z lewej) podczas wizyty w Youth Clinic w szwedzkiej Uddevalli, kwiecień 2022.

- W listopadzie prezeska FEDERY wzięła udział w międzynarodowej konferencji International Conference on Family Planning w Tajlandii. Mówiła o braku dostępu do aborcji w Polsce i jego konsekwencjach dla zdrowia i życia kobiet.

DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA

Litygacja strategiczna

W 2022 r. Zespół Prawny FEDERY wniósł do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w imieniu Polek dziesięć skarg dotyczących braku dostępu w Polsce do aborcji z przyczyn embriopatologicznych. Skargi te dołączyły do dziewięciu wniesionych uprzednio.

W części zawisłych w tej sposób spraw doszło już do wymiany pism (tzw. obserwacji) między rządem Polski a pełnomocniczkami skarżących (zapewnianymi przez FEDERĘ). Obecnie oczekujemy na podjęcie rozstrzygnięcia przez Trybunał.

Zespół Prawny złożył także skargi do Rzecznika Praw Pacjenta w pięciu sprawach dotyczących braku dostępu do aborcji ustawowej w Polsce i związanych z tym naruszeń praw pacjenckich, w tym jednej dotyczącej śmierci pacjentki w szpitalu.

Zespół Prawny kontynuował też pracę nad wszczętymi wcześniej czterema postępowaniami cywilnymi o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych w związku z bezprawną odmową aborcji lub ekspozycją na drastyczne banery antyaborcyjne oraz nad jedną sprawą wykroczeniową o prezentowanie w przestrzeni publicznej drastycznych banerów antyaborcyjnych. Zespół reprezentuje w tych sprawach poszkodowane i pokrzywdzone.

Listy otwarte, opinie prawne i raporty

- [list otwarty](#) do prof. Krzysztofa Czajkowskiego, kierownika II Katedry i Kliniki Położnictwa i Ginekologii WUM oraz Konsultanta Krajowego w dziedzinie położnictwa i ginekologii;
- listy do Naczelnej Izby Lekarskiej, Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników, Krajowego Konsultanta ds. perinatologii oraz Krajowego Konsultanta ds. ginekologii i położnictwa ws. wydania dla lekarzy wytycznych dotyczących aborcji;
- raport do Komitetu Ministrów Rady Europy w przedmiocie niewykonywania przez Polskę wyroków ETPCz w sprawach *Tysiiąc v. Poland*, *R.R. v. Poland*, *P. i S. v. Poland*;
- [opinia prawna](#) do projektu ustawy przygotowanego przez Fundację Życie i Rodzina;
- opinia przyjaciela sądu (*amicus curiae*) Fundacji na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny w sprawie Justyny W. (sygn. akt V K 18/22).

Poradnictwo i działalność interwencyjna

Zespół Prawy udzielał porad prawnych w zakresie świadczeń opieki zdrowotnej, zabezpieczeń społecznych i prawa karnego w kontekście ochrony zdrowia reprodukcyjnego. Zespół interweniował też w publicznych szpitalach w kilkudziesięciu sprawach dotyczących praw pacjentek, w szczególności prawa do świadczenia gwarantowanego w postaci przerywania ciąży.

Szkolenia i warsztaty

- Zespół Prawny we współpracy z Fundacją Global.Lab oraz Wielką Koalicją za Równością i Wyborem przeprowadził spotkanie z cyklu *Europa jest kobietą: Jakiej Unii Europejskiej chcemy?* pod hasłem „Ochrona zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego”;
- prawniczka FEDERY wygłosiła referat prawny podczas panelu „Wady embriopatologiczne płodu. Co robi i co jeszcze może zrobić środowisko medyczne, prawnicze i obywatelskie na rzecz ochrony zdrowia i życia Polek po 22 października 2020 r.” organizowanego przez Fundację Damy Radę w ramach obywatelskiej inicjatywy „O tym się nie mówi”.

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNA I WYDAWNICZA

Publikacje informacyjno-edukacyjne

Ulotka o zdrowiu reprodukcyjnym dla Ukrainek, które przyjechały do Polski po 24 lutego 2022 r.

W [ulotce](#) uchodźczynie z Ukrainy znajdą najważniejsze informacje dotyczące dostępu do antykoncepcji, badań prenatalnych, ciąży i opieki okołoporodowej oraz przerywania ciąży w Polsce.

Broszury FEDERY przetłumaczone na języki ukraiński i rosyjski

- broszura o aborcji farmakologicznej [UA](#) [RU](#)
- broszura o antykoncepcji awaryjnej [UA](#) [RU](#)
- broszura Grupy Ponton o dojrzewaniu i seksie [UA](#) [RU](#)
- broszura Grupy Ponton o metodach antykoncepcji [UA](#) [RU](#)
- broszura Grupy Ponton o infekcjach przenoszonych drogą płciową [UA](#) [RU](#)
- broszura Grupy Ponton o świadomej zgodzie na seks [UA](#) [RU](#)

Ulotka o dostępie do zdrowia reprodukcyjnego w Polsce dla uchodźczyń i migrantek w procedurze uchodźczej (niebędących obywatelkami Ukrainy)

Treść [publikacji](#) stworzonej w 2021 roku przez FEDERĘ i Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców została w 2022 roku zaktualizowana. Ulotka dostępna jest w języku polskim, białoruskim, rosyjskim, arabskim i tadżyckim.

Projekty i wydarzenia

Audycja #CałegoCiała w Radiu Kapitał

Do czerwca 2022 realizowałyśmy audycję [#CałegoCiała](#) na antenę społecznego Radia Kapitał, w której swobodnie rozmawiałyśmy o różnych aspektach praw i zdrowia seksualnych i reprodukcyjnych. Przez prawie trzy lata powstało 29 odcinków audycji.

Odcinki z 2022 roku:

- [o edukacji edukacji seksualnej, WDŻwR, kuratorce Nowak i Lex Czarnek;](#)
- [o działaniach pomocowych FEDERY skierowanych do uchodźczyń z Ukrainy;](#)
- [o monitoringu dostępności wkładek antykoncepcyjnych na NFZ.](#)

Lista odtwarzania ze wszystkimi odcinkami #CałegoCiała w wersji wideo dostępna [tutaj](#).

Aleksandra Magryta i Marta Paczkowska podczas nagrywania audycji #CałegoCiała, czerwiec 2022.

Wydarzenia online

- W styczniu, z okazji rocznicy publikacji wyroku TK, FEDERA zorganizowała transmisję *live*, podczas której prezeska i wiceprezeska FEDERY opowiedziały jak naprawdę wygląda obecnie dostęp do usług zdrowia reprodukcyjnego w Polsce oraz na czym polegała przez ostatni rok praca FEDERY, w tym najważniejszy jej aspekt - pomoc pacjentkom w zmaganiu się z okrutnym prawem. Następnie odbyła się sesja pytań i odpowiedzi.
- W październiku odbyło się wydarzenie online pod hasłem „Rejestr ciąż, klauzula sumienia, odmowa badań – praktyczne rady. Q&A FEDERY”, podczas którego adwokatka i wiceprezeska FEDERY odpowiedziała na pytania: Co robić, gdy lekarz ocenia twoje wybory albo powołuje się na klauzulę sumienia? Rejestr ciąż – jakie są twoje prawa? Kto ma dostęp do informacji? Jak zareagować na odmowę: wykonania badań/przeprowadzenia aborcji/założenia wkładki antykoncepcyjnej/wypisania recepty na „tabletkę po”/wydania wyniku badań USG? Prawniczka podała praktyczne wskazówki: co powiedzieć, na co się powołać, gdzie i jak złożyć skargę.

- W listopadzie zorganizowałyśmy spotkanie online pt. „Skargi na brak dostępu do aborcji w Polsce. Jak to zrobić?” Prowadząca adw. Kamila Ferenc wraz z gościniami adw. Moniką Gąsiorowską i r.pr. Agatą Bzdyń opowiedziały jak złożyć skargę przeciwko polskiemu państwu do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka za brak dostępu do aborcji w Polsce.
- Również w listopadzie odbyła się transmisja *live* na Instagramie FEDERY pod hasłem „Wizyta u ginekolożki – jak powinna wyglądać?” Prowadzące adw. Kamila Ferenc i lekarka ginekolożka Anna Parzyńska opowiedziały jak powinna wyglądać wizyta u specjalisty z zakresu ginekologii, jak się do niej przygotować, czego lekarz/lekarka nie może robić, jak się zachować, jeśli nie czujesz się bezpieczne w gabinecie, jakie są twoje prawa i co robić, jeśli są łamane, np. lekarz nie chce wypisać recepty na antykoncepcję.

DZIAŁALNOŚĆ PORADNICZA I WSPARCIE KOBIET

Telefon Zaufania

Grafika Marty Frej z okazji 25-lecia FEDERY i jej Telefonu Zaufania.

[Telefon Zaufania](#) funkcjonuje w FEDERZE nieprzerwanie od 12 listopada 1991 roku. W 2022 roku ekspertki dyżurujące od poniedziałku do piątku w godzinach 16.00-20.00 pod numerem **22 635 93 92** – edukatorki seksualne, psycholożki oraz ginekolożki – odbyły ponad tysiąc rozmów. Osoby dzwoniące najczęściej zadawały pytania z zakresu edukacji seksualnej (29,3%) oraz na temat ciąży (23,5%) i ginekologii w ogóle (20,5%). Zapytania w kwestii aborcji stanowiły 17,4%, seksuologii – 13,3%, antykoncepcji – 11,4%, LGBT – 2,7 %, infekcji przenoszonych drogą płciową – 1,8%, prawa – 1,6%, a przemocy – 1,6%. 10,4% dzwoniących szukało porad psychologicznych. 9,2% procent wszystkich telefonów stanowiły zagadnienia z kategorii „inne”. Osobami dzwoniącymi były w większości kobiety (64%). Mężczyźni stanowili 35,6%, a osoby spoza binarnego podziału płciowego 0,4%.

Poradnictwo w zakresie opieki ginekologicznej

Od lipca nasza oferta poradnicza w zakresie zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego poszerzyła się o skrzynkę e-mail przy której dyżuruje lekarka ginekolożka – ginekolozka@federa.org.pl.

Poradnictwo dla uchodźczyń z Ukrainy

21 marca uruchomiłyśmy nowy telefon pomocowy – trzy razy w tygodniu dyżurowała przy nim ukraińskojęzyczna lekarka ginekologii. Odpowiadając na zmieniające się zapotrzebowanie, po kilku miesiącach telefon przekształcił się w ukraińsko- i polskojęzyczną infolinię prawną, której towarzyszyły porady e-mailowe.

W październiku poprowadziłyśmy webinarium pod hasłem „Ochrona praw reprodukcyjnych w Polsce” dla organizacji Martynka pomagającej uciekinierom wojennym z Ukrainy.

DZIAŁALNOŚĆ W INTERNECIE

Strony WWW

FEDERA prowadzi strony internetowe w języku [polskim](#) oraz [angielskim](#).

W 2022 roku liczba odsłon polskojęzycznej strony wyniosła 760 tysięcy. To ponad 10% więcej niż w roku poprzednim. Największą popularnością cieszyły się następujące podstrony/wpisy:

1. [POTRZEBUJĘ ABORCJI - PORADNIK](#)
2. [ZAŁOŻENIE WEWNĄTRZMACICZNEJ WKŁADKI ANTYKONCEPCYJNEJ NA NFZ \(MAMY BAZĘ PLACÓWEK\)](#)
3. [Strona główna](#)
4. [SKĄD WZIĄĆ "TABLETKĘ PO" \(ANTYKONCEPCJĘ AWARYJNĄ\)?](#)
5. [Aborcja farmakologiczna](#) (wpis z naszego słowniczka)
6. [BROSZURA "PRZERYWANIE CIĄŻY – METODA FARMAKOLOGICZNA"](#)
7. [FAKTY O ABORCJI](#)
8. [POTRZEBUJĘ POMOCY](#) (kategoria wpisów)
9. [Kontakt](#)
10. [KARY ZA ABORCJĘ. CZY DOTYCZĄ KOBIET, KTÓRE PRZERYWAJĄ SVOJĄ CIĄŻĘ?](#)

Media społecznościowe

Najbardziej aktywnie wykorzystywanym kanałem komunikacji była strona FEDERY na [Facebooku](#). Oprócz bieżących informacji dotyczących realizacji praw reprodukcyjnych oraz naszej działalności opublikowaliśmy również wiele postów informacyjno-edukacyjnych. Liczba odbiorców Facebooka utrzymuje stały wzrost, w 2022 roku o 4,5 % w stosunku do liczby sprzed roku - obecnie strona Fundacji ma ponad 46 tysięcy obserwujących. Największą grupą odbiorców są kobiety w wieku 25-44 lata.

Ponadto, publikowaliśmy treści na innych kanałach społecznościowych – [Twitterze](#), [Instagramie](#) oraz [YouTube](#).

Biuletyn „Mam Prawo”

[Biuletyn Mam Prawo](#) trafia do skrzynek e-mailowych blisko tysiąca osób, a FEDERA wydaje go od 1999 roku. W 2022 roku opublikowaliśmy [dwa numery](#), w których zostały poruszone kwestie stanu realizacji praw reprodukcyjnych w Polsce i na świecie oraz

działalności Fundacji, jak również informacje z zakresu wiedzy medycznej i prawnej oraz rekomendacje dotyczące literatury z zakresu praw reprodukcyjnych. Promocja każdego wydania biuletynu odbywa się w mediach społecznościowych.

WIELKA KOALICJA ZA RÓWNOŚCIĄ I WYBOREM

Mija już 6 rok istnienia [WKRW](#). Wielką Koalicję za Równość i Wyborem tworzy 122 społecznych formalnych i nieformalnych organizacji z Polski, a także organizacji polonijnych ulokowanych w krajach europejskich (a od niedawna również ukraińskich).

WKRW jest ważnym programem FEDERY, którego celem jest:

- sieciowanie feministycznych i równościowych organizacji społecznych,
- prowadzenie działań rzeczniczych na rzecz praw kobiet i społeczności LGBT i dostępu do aborcji,
- edukowanie z zakresu zdrowia reprodukcyjnego i edukacji seksualnej,
- przeciwdziałanie przemocy,
- interweniowanie w przypadku naruszeń praw pacjenckich,
- monitorowanie sytuacji społeczno-politycznej i w reakcji na nią podejmować odpowiednie działania.

Wielka Koalicja aktywnie udziela się na [Facebooku](#), [Twitterze](#) oraz [Instagramie](#).

Wybrane działania rzecznicze

- [apel](#) do posłanek i posłów w sprawie zmian przepisów w rozliczaniu PIT, które odbierały kobietom samodzielnie wychowującym dzieci możliwość rozliczania podatku na preferencyjnych zasadach;
- [oświadczenie](#) w sprawie szkodliwych działań małopolskiej kuratorki oświaty Barbary Nowak. Oświadczenie zostało wysłane do wszystkich kuratorów i kuratorek oświaty;
- [apel](#) do Ministerstwa Zdrowia i Narodowego Funduszu Zdrowia sprawie respektowania praw reprodukcyjnych kobiet uciekających przed wojną;
- poparcie [apelu](#) organizacji społecznych o równym traktowaniu osób uciekających przed wojną;

- podpisanie się pod [oświadczeniem](#) organizacji społecznych o solidarności polskich organizacji społecznych z Ukrainą;
- [apel](#) do Prokuratora Generalnego i Ministerstwa Zdrowia w sprawie wycofania zarzutów wobec działaczki Kobiet w Sieci i Aborcji bez Granic Justyny Wydrzyńskiej za pomoc w przerywaniu ciąży;
- działania rzecznicze w ramach inicjatywy społecznej skupionej wokół obywatelskiego projektu ustawy "Legalna aborcja. Bez Kompromisów" i prowadzenie aktywnej kampanii mobilizującej zbiórki podpisów;
- poparcie [petycji](#) organizacji społecznych w sprawie odwołania zastępczyni Rzecznika Praw Obywatelskich dr Hanny Machińskiej;
- dołączenie do protestu w sprawie opiekunek dzieci z niepełnosprawnością, które za pobieranie świadczenia pielęgnacyjnego są zmuszone zrezygnować z pracy zarobkowej;
- wspieranie posłanek Lewicy, wobec których prokuratura prowadzi postępowania za działania na rzecz kobiet i świeckiego państwa;
- dołączenie do akcji [#TylkoTakOznaczaZgodę](#) w sprawie projektu ustawy zmieniającej definicję gwałtu;
- [apel](#) do posłów i posłanek w sprawie odrzucenia projektu ustawy "W obronie chrześcijan".

Wybrane działania monitorujące

- monitoring dotyczący wspierania uchodźczyń przez ginekologów i ginekolożki;
- monitoring naruszeń praw pacjenckich, z szczególnym uwzględnieniem odmów realizacji założenia wkładki wewnątrzmacicznej przez podmioty medyczne, które mają podpisaną umowę z NFZ;
- monitoring działań podejmowanych wokół tematyki praw reprodukcyjnych, w szczególności aborcji;
- monitoring łamania praw kobiet i aktów przemocy ze względu na płeć;
- monitoring działań wokół społeczności LGBT i naruszeń ich praw;
- monitoring działań na poziomie wojewódzkim i państwowym z zakresie edukacji antydyskryminacyjnej (m.in. monitorowanie działań wokół projektu Lex Czarnek) i świeckiej szkoły.

Działania edukacyjne

- kampania informacyjna w mediach społecznościowych dotycząca możliwości przerywania ciąży w Polsce;
- działania informacyjne dotyczące tzw. "rejestru ciąży";
- akcja edukacyjna dotycząca praw pacjenckich, z szczególnym naciskiem na zakładanie wkładki w ramach NFZ;
- kampania edukacyjna o dostępie do usług z zakresu zdrowia reprodukcyjnego na świecie;
- działania informacyjne na temat wsparcia uchodźczyń z Ukrainy;
- przygotowanie [bazy](#) ginekologów i ginekolożek, którzy za darmo przyjmują uchodźczynie z Ukrainy.

Działania integracyjne i proaktywistyczne

Uczestniczki IV Zjazdu Wielkiej Koalicji za Równością i Wyborem, listopad 2022.

IV Zjazd WKRW

27 i 28 listopada w Warszawie odbył się kolejny zjazd przedstawicielek i przedstawicieli organizacji członkowskich Wielkiej Koalicji. Podczas wydarzenia miała miejsce m.in.

wymiana doświadczeń z działań na rzecz kobiet wśród organizacji WKRW oraz panele „Działania wspierające uchodźczynie* z Ukrainy w Polsce”, „Feministyczne strategie oporu”, oraz „Jak pomagać w aborcji”.

Inne

- wyposażenie organizacji członkowskich WKRW w materiały edukacyjne nt. praw reprodukcyjnych

ASTRA Network jest koalicją organizacji pozarządowych z regionu Europy Wschodniej i Centralnej oraz Azji Centralnej, wspólnie działających na rzecz zdrowia oraz praw reprodukcyjnych i seksualnych. Sieć, założona w roku 1999 na spotkaniu regionalnym zorganizowanym przez Fundację na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny FEDERA (do 2022 roku funkcjonującą jako Federacja), skupia obecnie 40 organizacji z 20 krajów (pełna lista [tutaj](#)). Sekretariat ASTRY, jako nieformalnej koalicji, mieści się w siedzibie Federy w Warszawie. Działalność Sieci można śledzić na [stronie www](#), [stronie na Facebooku](#) oraz profilu na [Twitterze](#).

Wojna w Ukrainie

Rok 2022 to początek pierwszej od dekad europejskiej wojny na ogromną skalę. Wojna w Ukrainie ma znaczący wpływ na funkcjonowanie całego świata, zwłaszcza Europy środkowo-wschodniej. niespotykane od lat zapotrzebowanie na najbardziej podstawową pomoc humanitarną – medyczną, finansową, logistyczną – sprawiło, że pierwsze tygodnie wojny to czas wytężonej pracy dla wszystkich obrońców praw człowieka, w tym dla organizacji kobiecych zrzeszonych w ASTRZE.

Jako sieć organizacji pozarządowych działających w różnych krajach regionu, ASTRA stała się jednym z głównych punktów kontaktowych dla światowych organizacji szukających możliwości wsparcia walczącej Ukrainy. Jeszcze w lutym z sekretariatem sieci skontaktowało się kilkanaście fundacji, stowarzyszeń i związków chcących zaoferować swoją pomoc za wschodnią granicą Polski. Dzięki błyskawicznemu nawiązaniu kontaktu m. in. z rumuńską siecią organizacji walczących z handlem ludźmi, sekretariat ASTRY służył w pierwszych tygodniach wojny jako jedno z centrów dyspozycji pomocowych, wydawanych na podstawie bieżących potrzeb deklarowanych przez organizacje działające przy ukraińskich granicach.

To zacieśnienie relacji międzynarodowych na wielu frontach stworzyło też nowe kontakty – ASTRA podjęła współpracę m. in. z międzynarodową organizacją Care International czy fundacją Voice Amplified, rozpoczęty został także nowy projekt z Fòs Feminista. Nasze nowe partnerki oferują członkiniom ASTRY wsparcie finansowe i operacyjne, np. poprzez prowadzenie darmowych szkoleń z cyberbezpieczeństwa czy organizację warsztatów przeciwdziałających wypaleniu aktywistycznemu u osób świadczących wsparcie uchodźczyniom i uchodźcom. Współpracę z ASTRA kontynuowały też dotychczasowe partnerki sieci, Fundacja Analizy Społecznej i Edukacji Politycznej im. Róży Luksemburg oraz Global Fund for Women.

Dzięki różnorodności sieci ASTRA stała się też jedną z głównych organizacji informujących środowisko międzynarodowe o sytuacji zarówno w Ukrainie, jak i w krajach ościennych świadczących wsparcie uchodźczyniom i uchodźcom wojennym. Pozostając w kontakcie z reprezentantkami dwudziestu krajów regionu, sekretariat sieci informował środowisko międzynarodowe o problemach, z którymi zmagają się do dziś obrończynie praw człowieka w obliczu wojny – brakach funduszy, wypaleniu aktywistek, braku podstawowych zasobów (np. wody, jedzenia, ubrań, środków czystości). Dzięki działaniom ASTRY część potrzeb udało się przynajmniej na jakiś czas zaspokoić.

Sieć jest także w stałym kontakcie z Salus Charitable Foundation z Lwowa oraz Women's Health and Family Planning Foundation z Kijowa, ukraińskimi organizacjami członkowskimi ASTRY. Ich potrzeby są na bieżąco przekazywane naszym międzynarodowym partnerkom, by możliwie usprawnić działania ukraińskich organizacji humanitarnych w czasie wojny i odbudowy po niej.

Wojna w Ukrainie to jednak nie tylko współprace zewnętrzne – członkinie sieci od końca lutego wymieniają się materiałami edukacyjnymi w różnych językach, wspierają w budowaniu strategii działania w czasach kryzysu, dzielą sposobami na wspieranie uchodźczyń w budowaniu bezpiecznego życia dla siebie i swoich rodzin w nowych krajach zamieszkania.

ASTRA spełnia swoją rolę i pozostaje parasolem chroniącym obrończynie praw kobiet, zapewniając im jednocześnie widoczność i nagłaśniając ich potrzeby na arenie międzynarodowej – nawet, a może przede wszystkim w czasie wojny.

Zjazd organizacji członkowskich i powstanie Deklaracji Warszawskiej

Między 5. a 7. października 2022 roku, reprezentantki organizacji członkowskich spotkały się w Warszawie na pierwszym popandemicznym zjeździe sieci ASTRA. Przez prawie trzy dni, aktywistki z kilkunastu krajów regionu wymieniały się doświadczeniami pracy w nowych realiach wojennych.

Pierwszy dzień poświęcony został wyłącznie omawianiu kryzysu humanitarnego wynikającego z wojny w Ukrainie, kolejny rozszerzony został o wyzwania lokalne z

którymi mierzą się organizacje członkowskie ASTRY. Wśród poruszonych tematów znalazły się: działalność fundamentalistów religijnych i skrajnej prawicy, wpływy rosyjskie, inne konflikty zbrojne w regionie, prześladowania polityczne, kryzys demokracji liberalnej.

Dzięki chwilowemu wstrzymaniu bombardowania Ukrainy, do zjazdu na chwilę zdalnie dołączyła dr Galina Maistruk – lekarka, obrończyni praw kobiet i reprezentantka Women's Health and Family Planning Foundation. Dr Maistruk opowiadała o pomocy medycznej, którą świadczy jako lekarka w strefie wojny i przekazała pozostałym uczestniczkom zjazdu konkretne prośby i wytyczne dotyczące organizacji wsparcia międzynarodowego dla Ukrainy. Uczestniczki zjazdu dowiedziały się od dr Maistruk, jakie działania należy podjąć w najbliższej przyszłości, by jak najlepiej pomóc uciekinierkom wojennym oraz osobom pozostającym w Ukrainie.

Praca wykonana przez wszystkie uczestniczki zjazdu została podsumowana w dokumencie nazwanym [Stanowiskiem Warszawskim](#). Członkinie sieci apelują w nim do środowiska międzynarodowego o uznanie aktywistek i działaczy trzeciego sektora za filar prowadzonych dziś na całym świecie działań na rzecz facylitacji kryzysu wojennego w Ukrainie.

Spotkanie odbyło się dzięki wsparciu finansowemu Fundacji Analizy Społecznej i Edukacji Politycznej im. Róży Luksemburg.

Rzecznictwo regionalne

Na miesiąc przed wybuchem wojny, w pierwszą rocznicę wejścia w życie de facto zakazującego aborcji systemowej wyroku Trybunału Konstytucyjnego, sieć informowała środowisko międzynarodowe o sytuacji praw kobiet w Polsce i tragicznej śmierci Agnieszki z Częstochowy.

ASTRA wystosowała oficjalne [stanowisko dotyczące wybuchu wojny w Ukrainie](#). Dokument zawierał także odnośniki do zbiorów finansowych dla wsparcia walczącej Ukrainy oraz wzmocnienia ochrony praw człowieka w czasie wojny. Niektóre organizacje międzynarodowe skorzystały z rekomendacji sieci i wsparły finansowo zbiórki, do Ukrainy trafiły także środki higieny menstruacyjnej i leki.

Kolejne miesiące, poza działaniami na rzecz Ukrainy, to m. inn. informowanie na bieżąco światowych partnerek ASTRY o procesie legislacyjnym ustawy nazywanej w Polsce Lex Czarnek 2.0 czy sprawie sądowej Justyny Wydrzyńskiej z Aborcyjnego Dream Teamu. Jesienią ASTRA wspierała także Słowaczki, po raz kolejne przeciwstawiające się środowisku anti-choice w swoim kraju.

Wielkim sukcesem, którym cieszyła się cała sieć, była również zapowiedź liberalizacji przepisów dotyczących dostępności tabletek aborcyjnych w Litwie – i faktycznie, od 1 stycznia 2023 roku aborcja farmakologiczna jest w Litwie legalna, a tabletki aborcyjne może wypisać tam każdy ginekolog. To wynik ciężkiej pracy niezliczonej grupy osób,

między innymi działaczek Family Planning and Sexual Health Association – litewskiej członkini ASTRY.

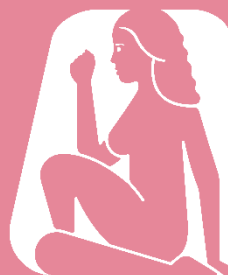
Biuletyn

Jak co roku, ASTRA prowadziła dokładny monitoring stanu praw seksualnych i reprodukcyjnych w Europie środkowo-wschodniej i Azji centralnej. [Biuletyn](#) podsumowywał zebrane wiadomości i pozostał ważnym źródłem informacji w zakresie praw i zdrowia seksualnych i reprodukcyjnych w regionie dla ponad 3 tysięcy subskrybentów oraz followersów mediów społecznościowych. Informacje zawarte w biuletynie były cytowane między innymi przez Center for Reproductive Rights czy International Campaign for Women's Right to Safe Abortion.

SPONSORZY

- Sigrid Rausing Trust
- Global Fund for Women
- Fundacja im. Róży Luksemburg
- Fos Feminista
- Center for Reproductive Rights
- International Planned Parenthood Federation
- CARE International
- HIAS
- Plan International
- Ambasada Królestwa Niderlandów w Warszawie (Human Rights Fund)
- indywidualne darowizny na działania statutowe

FUNDACJA
NA RZECZ
Kobiet
I PLANOWANIA
RODZINY
federa.org.pl

ul. Nowolipie 13/15
00-150 Warszawa
tel. 22 635 93 92
fundacja@federa.org.pl
@federapl